

Yttrande över förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå samt förslag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet

Skolverket dnr 2022:55

Sammanfattning

- Samverkan mellan UHR och Skolverket är en förutsättning för att arbetet ska flyta på optimalt och för att UHR:s målgrupper inte ska påverkas negativt i samband med införandet. Det är viktigt att UHR snabbt får information om hur Skolverkets arbete med att ta fram ämnesplaner för yrkesämnen bedrivs och att det förs en kontinuerlig dialog om utformningen av betygsdokument och utredningen om en särskild urvalsgrupp.
- UHR vill understryka vikten av att en ny motsvarandelista (SKOLFS 2011:196) tas fram. Den är nödvändig för att kunna göra en korrekt bedömning av sökandes behörigheten och värdering av hans eller hennes meriter vid antagning till högskolan.
- UHR anser att förslaget om att ämnet matematik ska innehålla nivå 1-4 kan få konsekvensen att elever avstår från att läsa högre nivåer i ämnet.
- UHR anser att argumentationen beträffande förslaget att elever på teknikprogrammet ska läsa naturkunskap som gymnasiegemensamt ämne är missvisande. Skolverket anger att det är ett särskilt behörighetskrav till arkitektprogrammet men UHR vill betona att det särskilda behörighetskravet till arkitektprogrammet ligger på en högre

nivå, Naturkunskap 2. En sökande med gymnasieexamen från teknikprogrammet blir idag behöriga till arkitektprogrammet med godkänt betyg i Fysik 1 och Kemi 1.

- UHR ställer sig positiva till att Skolverket tänker lägga till högre nivåer i engelska respektive svenska som obligatoriska kurser på två yrkesprogram.
- UHR avstyrker förslaget att fortsätta med spår inom ämnen. UHR anser att det kan bli svårt att avgöra vad som är vad när en sökande har både kurs- och ämnesbetyg på olika betygsdokument eller på ett och samma betygsdokument.
- UHR är positivt till Skolverkets förslag om att hantverksprogrammet upphör som nationellt program och att dagens inriktningar tas om hand på olika sätt och medför att UHR behöver ta fram förslag om ändring av UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:4). Ändringen innebär att UHR i samråd med Skolverket behöver ta fram förslag på nya kunskapskriterier för de nya yrkesämnena som föreslås erbjudas inom det nya nationella programmet samt inom de riksrekryterande programmen med egna examensmål.

Konsekvensutredningen

Skolverkets motsvarandelista (SKOLF5 2011:196) är en förutsättning för UHR:s kommande arbete med att genomföra nödvändiga regelförändringar. Om bedömningen av motsvarande ämnesnivåer för äldre kursbetyg är bristfälliga i motsvarandelistan, riskerar det att få mycket stora konsekvenser för sökande till högre utbildning. Det gäller särskilt i relation till övergångsbestämmelsen om blandbetyg, där både kurs- och ämnesbetyg ska få ingå.

Ämnet matematik

Utifrån ett sökandeperspektiv föredrar UHR Skolverkets huvudsakliga förslag kring ämnet matematik.

UHR vill lyfta konsekvenserna av förslaget att ämnet matematik ska innehålla nivå 1-4.

Skolverket anger att statistik visar att betyget i matematik sjunker ju högre nivå eleven läser. Vid meritvärdering multipliceras betyget med gymnasiepoängen för hela ämnet (400 gymnasiepoäng), vilket får stor påverkan på det totala meritvärdet. Detta kan få konsekvensen att eleven avstår från att läsa högre nivåer i matematik och därmed kan gå miste om meritpoäng.

Utformningen av ämnet matematik påverkar hur meritpoängen kan fördelas. Det gäller särskilt förslaget om att kurserna Matematik 5 och Matematik specialisering blir egna ämnen.

I det nuvarande betygssystemet är kursen Matematik 5 en kurs som kan ge meritpoäng för ämnet matematik, men även behörighet till underliggande nivåer i matematik (exempelvis om det finns ett behörighetskrav på Matematik 4). Om Matematik nivå 5 i framtiden inte anses tillhöra ämnet Matematik, väcker detta vissa frågor kring hur exempelvis kompletteringar på denna nivå ska hanteras.

Det kan potentiellt uppstå situationer där en sökande till högskolan har läst den äldre kursen Matematik 5 tidigare, som behörighetsgivande och meritpoängsgivande kurs, och sedan kompletterar med ämnet Matematik nivå 5 (som då potentiellt inte är en behörighetsgivande kurs). Exakt vilka konsekvenser den föreslagna förändrade ämnesindelningen skulle innebära är dock svåra att förutsäga, eftersom det beror hur regelverken kring meritpoäng, motsvarandelistor och liknande utformas.

Teknikprogrammet

Många elever på teknikprogrammen väljer att läsa biologi eftersom det är ett behörighetskrav till exempelvis läkarprogrammet och vissa civilingenjörsutbildningar. Enligt det nya förslaget ska elever läsa naturkunskap som gymnasiegemensamt ämne, vilket borde innebära att det blir ett visst överlappande ämnesinnehåll av naturkunskap och biologi. Skolverket anför att eleverna på teknikprogrammen ska läsa naturkunskap eftersom ämnet är ett särskilt behörighetskrav till arkitektutbildning, en utbildning till vilken många teknikelever söker. Detta är dock missvisande då kemi och fysik kan ersätta naturkunskap som behörighetskrav till arkitektutbildningen. Dessutom är det särskilda behörighetskravet i naturkunskap högre än den nivå som Skolverket föreslår ska ingå som gymnasiegemensamt ämne. Det krävs Naturkunskap 2 alternativt Fysik 1 och Kemi 1 till arkitektutbildningen.

Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och genomförande

UHR ställer sig bakom förslaget om ikraftträdande och övergångsbestämmelser. UHR bedömer att det kommer få stor påverkan på UHR:s verksamhet inom ramen för antagning, föreskrifter, bedömning av utländsk gymnasieutbildning samt systemutveckling. Det förändringsarbete som UHR måste göra kommer i sin tur att medföra konsekvenser för UHR:s målgrupper.

UHR vill understryka vikten av samråd och dialog sker med berörda parter samt att information om tidplan ges i god tid för att förhindra att presumtiva sökande drabbas negativt av de kommande förändringar. UHR:s och

Skolverkets gemensamma arbete med att ta fram likalydande kunskapskriterier i myndigheternas föreskrifter om krav på yrkeskunskaper för yrkeslärare behöver genomföras parallellt med Skolverkets arbete med att ta fram ämnesplaner för yrkesämnena.

Det gäller även för arbetet med att utforma betygsdokument som framförallt kommer att påverka myndighetens antagningsverksamhet och systemutveckling. Det är av yttersta vikt att betyg utfärdas på ett enhetligt och likartat sätt. Vid betygsutfärdandet är det angeläget att det inte kan uppstå missförstånd och göras olika tolkningar av bestämmelserna som då kan leda till ofullständiga gymnasiebetyg och bristande rättssäkerhet. Elever kan försättas i en rättsosäker situation om ofullständiga eller felaktiga gymnasiebetyg utfärdas och det kan bli förseningar i antagningsprocessen. Förutsättningarna för ett enkelt tillträdessystem underlättas av tydliga och enkla regler för betygsutformning och övergångsbestämmelser i förhållande till det.

UHR har i uppdrag att bedöma utländsk gymnasieutbildning inför arbetsliv och inför antagning till högre studier. Den verksamheten är beroende av att besluten kring nya ämnesplaner och nivåer presenteras med god framförhållning innan bestämmelserna ska tillämpas. I bedömningen av utländsk gymnasieutbildning görs jämförelser mellan den svenska ämnesutformade gymnasieskolan och utländska kurs- och ämnesplaner för det land som en ansökan avser. Jämförelserna ligger till grund för behörighetsbedömning för alla sökande med utländsk gymnasieutbildning.

UHR ställer sig positiva till att Skolverket avser att införa högre nivåer i engelska respektive svenska som obligatoriska kurser på två yrkesprogram.

UHR ser dock problem med att ett fullständigt program kan variera i omfattning, både avseende den totala gymnasiepoängen för programmen samt omfattningen av de gymnasiegemensamma ämnena beroende på elevens val. Detta försvårar såväl informationen till presumtiva sökanden och kontroller av fullständigt program i antagningssystemet NyA och den nationella betygsdatabasen Beda.

UHR avstyrker förslaget att fortsätta med spår inom ämnen, det vill säga kurserna som är uppdelade i 1a1, 1b, 2c etc. Spåren ökar komplexiteten i tillträdessystemet vad gäller både behörighet, bedömning och meritvärdering. Trots att till exempel matematikkurserna är knutna till specifika program, är det tillåtet för en elev att byta ut ett spår mot ett annat. Det är svårt att se syftet med spår inom ämnen och vilka fördelar som finns med dem.

Hantverksprogrammet upphör

UHR är positivt till Skolverkets förslag om att hantverksprogrammet upphör som nationellt program och att dagens inriktningar tas om hand på olika sätt. UHR anser att förslaget om att dela ämnet hantverk i flera ämnen är positivt samtidigt som myndigheten konstaterar att det innebär konsekvenser för

sökande vid antagning till yrkeslärarutbildningen och för UHR:s arbete med yrkeslärarföreskrifterna.

De föreslagna ändringarna medför att UHR behöver ta fram förslag om ändring av UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:4). Ändringen innebär att i samråd med Skolverket ta fram förslag på nya kunskapskriterier för de nya yrkesämnena som föreslås erbjudas inom det nya nationella programmet samt inom de riksrekryterande programmen med egna examensmål.

UHR konstaterar vidare att förslaget kommer få konsekvenser för studerande och sökande på yrkeslärarutbildningen samt för de lärosäten som anordnar yrkeslärarutbildningen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

UHR instämmer i de förslag som gäller ikraftträdande och övergångsbestämmelser gällande förslaget kring hantverksprogrammet. Det är dock svårt att i dagsläget förutsäga vilka dessa konsekvenser blir då det beror på hur och när Skolverket kommer att fatta beslut om utformningen av ämnesplanerna för yrkesämnena inom de nya inriktningarna.

UHR vill understryka vikten av att UHR i god tid får kännedom om utformningen av ämnesplaner för yrkesämnena inom de nya inriktningarna.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Eino Örnfeldt efter föredragning av senior rådgivare Eva Minten i närvaro av avdelningscheferna Tuula Kuosmanen och Susanne Wadsborn Taube.

Eino Örnfeldt

Eva Minten